

Arviointikertomus 2017

1. Tilintarkastuslautakunnan kokoonpano

Valtuusto on Kuntalain 121 §:n mukaisesti valinnut seuraavat henkilöt järjestämään hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin jotka koskevat hallinnon ja talouden tarkastusta sekä arvioimaan kuinka toiminnan ja talouden tavoitteet, jotka valtuusto on asettanut, on saavutettu.

Lautakunnan tehtävänä on myös valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuksien noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tilintarkastuslautakunnan kokoonpano on seuraava:

Varsinaiset jäsenet:	Varajäsenet:
Erkki Nykänen, pj.	Roger Roos
Ilkka Hovi vpj.	Anni Cappel
Erkki Virta	Heidi Fröjd
Ulla Pihl	Tuula Viitanen
Anneli Tunttunen	Jukka Salo -13.11.2017 Kenneth Karlsson

Tarkastuslautakunta on tehtävänsä vuoksi kokoontunut 10 kertaa. Valtuusto on valinnut tilintarkastajaksi vuosille 2014 – 2019 JHTT-yhteisö Ab Vist Oy:n ja JHTT Bjarne Norrgrannin vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi. Lautakunnan teknisenä sihteerinä on toiminut Elsa Lafond. JHTT Bjarne Norrgrann on ollut lautakunnan kokouksissa ja ohjeistanut lautakuntaa lautakunnan tehtävissä.

2. Toimintakertomus arvioinnin perusteena

Kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus tulee laatia siten, että se riittävässä laajuudessa voi toimia arviointitoiminnan lähtökohtana. Kunnan toimintaa kuvataan mm. tunnuslukujen avulla. Tunnusluvuilla kuvataan muun ohella käytettyjen henkilöstöresurssien ja taloudellisten resurssien määrää.

3. Arviointityö ja laajuus

3.1 Arvioinnin työväline

Tilinpäätös kokonaisuudessaan muodostaa pohjan tarkastuslautakunnan arviointityölle. Arviointi kohdistetaan talousarviossa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Päähuomio kohdistuu ensisijaisesti kunnan toiminnan kannalta olennaisiin poikkeamiin tai häiriöihin. Vuoden 2017 arviointityön yhteydessä on lautakunta kuullut seuraavia viranhaltijoita, jotka ovat valaisseet alansa toimintaa:

Kaupunginjohtaja Marlene Svens
Vt. kaupunginjohtaja Lis-Marie Enroth-Niemi
Talousjohtaja Anne Lillträsk
Rakennusinsinööri Piia Rantala
Sivistys- ja kirjastotoimenjohtaja Jonna Henriksson
Perusturvajohtajan tilalla pel:n pj Tero Honkonen
Tekninen johtaja Jarmo Latikka

3.2 *Keskeiset huomiot*

3.2.1 *Investoinnit*

Käyttöomaisuuden nettoinvestoinnit olivat talousarviomuutoksen jälkeen noin 1,4 milj. euroa, 86 639 euroa budjetoitua pienemmät.

Tarkastuslautakunta on jo useana vuonna kehottanut kaupunkia huolehtimaan infrastruktuurin ja kiinteistöjen kunnossapitoinvestoinneista riittävällä tavalla.

Viemäriverkosto vaatii suuria korjausinvestointeja, jotka vaativat suunnitelmaa vuosiksi eteenpäin.

Lautakunta kehottaa kaupunkia selvittämään mistä kiinteistöistä voitaisiin luopua ja jäljelle jääville kiinteistöille on laadittava kunnossapitosuunnitelma.

Päiväkodin uudisrakentamiseen on ryhdyttävä nopeasti.

Rakentamisen aikana on järjestettävä riittävä valvonta virheiden välttämiseksi.

3.2.2 *Talouden kehitys*

Viime vuoden tilinpäätöksessä toimintakate on noin

-8,2 milj. euroa (-8,4 me), parannusta on lähes 0,2 milj. euroa.

Kaupungin vuosikate on noin 617 000 euroa, joka on 886 000 euroa parempi kuin vuoden 2016 vuosikate.

Kaupungin tulos 2017 on 238 163,57 euroa alijäämäinen.

Vuoden 2016 vastaava oli 1 082 726,13 euroa alijäämäinen.

Viimeisen kolmen vuoden alijäämät ovat olleet yhteensä lähes 2,3 milj. euroa.

Käyttötalous on saatava tasapainoon, emme voi hoitaa kaupungin toimintoja lainarahalla. Olemme jo vuodesta 2016 joutuneet ottamaan lainaa käyttötalouteen.

Tilinpäätös osoittaa alijäämää jo neljäntenä vuotena peräkkäin.

Lautakunta on jo aikaisempien vuosien arviointikertomuksissa kehottanut kaupunkia ryhtymään pikaisiin toimenpiteisiin talouden tasapainottamiseksi.

Investoinnit ovat olleet suhteessa vuosikatteisiin liian suuret.

Kaupungissa on nyt uusia toimijoita johtavilla paikoilla, joten voitaneen odottaa ripeitä toimenpiteitä talouden saamiseksi paremmalle tolalle.

Toiminta

Kaupungin johtavista viranhaltijoista vaihtui suuri osa, mikä haittasi toimintaa ja sen raportointia päättäjille.

Tavoite ”ohjaustyökalun” luomisesta ei ole toteutunut.

Kaupungin toimintaa tulee jatkuvasti sopeuttaa muuttuviin olosuhteisiin, kuten vähenevään väestöpohjaan, väestön ikääntymiseen jne.

Rautatien peruseräparannushanketta on pidettävä edelleen vireillä ja tehostettava.

Osastopäälliköt ovat vastuussa osastojensa sisäisestä valvonnasta. Sisäisestä valvonnasta on tilinpäätöksessä oltava selostus siitä, miten sisäistä valvontaa on hoidettu. Sisäinen valvonta kohdistuu mm. laskutuksen sujuvuuteen ja saatavien perintään. Ostopalvelujen ja omien töiden seuranta ja ohjausta tulee edelleen tehostaa.

Perusturvaosaston toiminta on riskialtista. Sitä ovat osaltaan vaikeuttaneet sisäilmaongelmat, joihin kaivataan ratkaisuja. Hoivapalvelujen tulevaisuus on kaupungissa haastava. Henkilöstön vaihtuvuus ja sijaisten suuri osuus on varsinkin hoivatyössä edelleen suuri. On selvittävä mistä se johtuu ja sitten haettava korjaustoimenpiteitä.

Vedenkulutuksen mittauksen eroavaisuuksiin on puututtava. Uudet etäluettavat mittarit piti asentaa viimeistään v. 2016 aikana, mutta tämä ei ilmeisesti ole täysin toteutunut vielä. Hulevesiongelma olisi kartoitettava; mistä suurimmat ongelmat johtuvat. Viemärlaitos puhdistuttaa sadevettä edelleen aivan liian paljon.

3.2.3 *Muut huomiot*

Sisäistä kontrollia on koulutuksen kautta edelleen kehitettävä.

Kuntaliiton ohjeiden mukaan tulee kaupunginhallituksen antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen johdosta. Näin ei kuitenkaan ole vielä kaikilta osin tapahtunut. Tarkastuslautakunta seuraa toimenpiteiden toteuttamista. Henkilöiden eläkkeelle siirtymisen yhteydessä on harkittava tarkkaan rekryointitarve.

4. *Arviointijärjestelmä, parannusehdotukset*

Tilinpäätösasiakirja on vuoden tärkein asiakirja. Tilinpäätös on, paitsi hallituksen raportti valtuustolle, erityisesti vastuuhenkilöiden raportti hallitukselle ja valtuustolle kuluneen vuoden toiminnasta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Tilinpäätöksen laatimiseen tulee vastuuhenkilöiden edelleen paneutua entistä enemmän, tilinpäätöksen ja talousarvion ulkoasua ja luettavuutta on edelleen parannettava, mm. kaikilla osastoilla tulisi olla yhteiset taulukkomallit, samanlaatuiset ja -suuriset tekstit. Taloustoimiston on **hyvissä ajoin** ennen talousarvion laadintaa ohjeistettava ja annettava tarvittavaa ohjausta osastoille, jotta saavutettaisiin kaikilla osastoilla ulkonäöllisesti samanlaiset tilinpäätösasiakirjat.

Tilinpäätöksen tulee antaa tietoa tavoitteiden toteutumisesta. Jo useana edellisenä vuonna arviointikertomuksessa kehoitettiin merkitsemään tilinpäätökseen selitykset määrärahojen merkittävistä ylityksistä tai alituksista. Tämä ei kuitenkaan ole vielä kaikilta osin toteutunut, joten taas kehoitamme ottamaan tulevissa tilinpäätöksissä tämän huomioon. Keskeisten tavoitteiden toteutuminen tulee tuoda

esille saman mallin mukaisten mittareiden muodossa. Mittareita tulee kehittää edelleen.

Lautakuntien on hyvissä ajoin ennen valtuuston vuoden viimeistä kokousta esitettävä lisämäärärahatarpeensa ja se koskee myös sisäisiä eriä.

Talousarvion tulee sisältää yleisten tavoitteiden lisäksi selkeät, mahdollisuuksien mukaan numeraaliset tavoitteet eri yksiköiden toiminnalle. Laadukkaasti toteutettu tilinpäätöskertomus antaa tarkastuslautakunnalle mahdollisuuden arvioida asetettujen tavoitteiden toteutumista.

5. Yhteenveto

Arviointeja kaupungin toiminnasta esitetään tilinpäätöksen toimintakertomuksessa, tilintarkastajien raporteissa ja tarkastuskertomuksessa. Näissä asiakirjoissa tehtyjen arviointien lisäksi toteamme, että toiminta ei tällä hetkellä ole kaikilta osin kuntalain hengen mukainen. Muun muassa kaupungin visio ja kuntastrategia ovat vasta tekeillä. Taloussuunnitelmat eivät ole tasapainossa. Sisäisen kontrollin taso on riittämätön. Talouden toteumavertailu pitää saada toimimaan, jotta poikkeamiin ja muihin toimintahäiriöihin voitaisiin puuttua nopeammin. Useita kunnan keskeisiä tietoja, mm. tuloslaskelmaa ja tasetta tilinpäätöksen yhteydessä ei ole julkaistu yleisessä tietoverkossa. Kaupungin lainakantaan on tekstiosassa kirjattu vain pitkäaikainen vieras pääoma, 3,9 milj. euroa, 3 091 euroa/asukas. Lyhytaikaiset saamiset - lyhytaikainen vieras pääoma on noin -2,09 milj. euroa. Vieras pääoma on yhteensä noin 6 milj. euroa, ts. 4 700 euroa/asukas. Tiedostojen luettavuutta pitäisi parantaa. Valtuuston tulisi ryhtyä pikaisesti toimenpiteisiin em. epäkohtien korjaamiseksi.

6. Kuntalain 84 §

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Laki tuli voimaan 01.06.2017 ja siinä velvoitetaan tiettyjä johtavia viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä tekemään sidonnaisuusilmoituksen 2 kuukauden kuluessa valinnasta. Tätä asiaa on lautakunta joutunut käsittelemään jokaisessa kokouksessaan. Olemme lähettäneet kehotuksia asianomaisille ja olemme pyytäneet kaupunginhallitusta kiinnittämään huomiota epäkohtaan. Lopuksi lähetimme lomakkeen täytettäväksi ja palautettavaksi. Kaikesta tästä huolimatta puuttuu ilmoituksia, mm. yksi lautakunnan pj:kin on laiminlyönyt ilmoitusvelvollisuutensa.

Kaskinen 29.5.2018

Erkki Nykänen
puheenjohtaja

Ilkka Hovi
jäsen

Erkki Virta
jäsen

Ulla Pihl
jäsen

Kenneth Karlsson
varajäsen

Utvärderingsberättelse för år 2017

1. Revisionsnämndens sammansättning

Stadsfullmäktige har i enlighet med Kommunallagen 121 § valt följande personer för att organisera granskningen av förvaltningen och ekonomin, att för kommunfullmäktige bereda de ärenden som gäller granskningen av förvaltningen och ekonomin samt bedöma huruvida de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige satt upp har nåtts.

Nämnden har också till uppgift att övervaka att i lagens 84 § stadgad skyldighet att redogöra för bindningar iakttas och tillkännage redogörelserna för fullmäktige.

Revisionsnämnden har följande sammansättning:

Ordinarie medlemmar:	Ersättare:
Erkki Nykänen, ordf.	Roger Roos
Ilkka Hovi, vordf.	Anni Cappel
Erkki Virta	Heidi Fröjd
Ulla Pihl	Tuula Viitanen
Anneli Tunttunen	Jukka Salo -13.11.2017 Kenneth Karlsson

Revisionsnämnden har hållit 10 sammanträden kring sin uppgift. Fullmäktige har valt OFR-samfundet Ab Vist Oy till revisor och OFR Bjarne Norrgrann till ansvarig revisor för åren 2014 - 2019. Elsa Lafond har fungerat som nämndens tekniska sekreterare. OFR Bjarne Norrgrann har deltagit i nämndens sammanträden och gett anvisningar gällande revisionsnämndens uppgifter.

2. Verksamhetsberättelse som utgångspunkt för utvärdering

Stadens bokslut och därtill hörande verksamhetsberättelse skall uppgöras så, att de i tillräcklig omfattning kan fungera som utgångspunkt för utvärderingsarbetet. Kommunens verksamhet beskrivs bl.a. med hjälp av nyckeltal. Nyckeltalen beskriver bl.a. användningen av personalresurser och ekonomiska resurser.

3. Utvärderingsarbetet och dess omfattning

3.1 Redskap för utvärdering

Bokslutet i sin helhet utgör utgångspunkten för revisionsnämndens utvärderingsarbete. En utvärdering görs av hur de i budgeten uppställda målen har nåtts. Den största uppmärksamheten fästs främst vid för stadens verksamhet väsentliga avvikelser och störningar. I samband med utvärderingsarbetet 2017 har nämnden hört följande tjänsteinnehavare:

Stadsdirektör Marlene Svens
Tf. stadsdirektör Lis-Marie Enroth-Niemi
Ekonomidirektör Anne Lillträsk
Byggnadsingenjör Pii Rantala
Bildnings- och biblioteksdirektör Jonna Henriksson
I stället för grundtrygghetsdirektören: grn:s ordf. Tero Honkonen
Teknisk direktör Jarmo Latikka

3.2 *Centrala iakttagelser*

3.2.1 *Investeringar*

Nettoinvesteringarna i anläggningstillgångar var efter budgetändringen ca 1,4 milj. euro, 86 639 euro mindre än budgeterat.

Revisionsnämnden har redan i flera år uppmanat staden att sköta om underhållsinvesteringar i infrastrukturen och fastigheter i tillräcklig utsträckning.

Avloppsnätet kräver stora reparationsinvesteringar som kräver en plan för flera år framåt. Nämnden uppmanar staden att utreda vilka fastigheter man kunde avstå från och för de kvarstående fastigheterna bör uppgöras ett underhållsprogram.

Daghemsnybygget bör inledas snabbt. Under byggtiden måste ordnas tillräcklig övervakning för att undvika misstag.

3.2.2 *Ekonomisk utveckling*

Verksamhetsbidraget i bokslutet för år 2017 är ca -8,2 milj. euro (-8,4 me), en förbättring på nästan 0,2 milj. euro. Stadens årsbidrag är ca 617 000 euro, vilket är 886 000 euro bättre än år 2016. Stadens resultat 2017 visar ett underskott på 238 163,57 euro. Motsvarande underskott år 2016 var 1 082 726,13 euro. Stadens underskott har varit sammanlagt nästan 2,3 miljoner euro under de tre senaste åren.

Driftshushållningen måste fås i balans; vi kan inte sköta stadens verksamhet med lånepengar. Vi har redan år 2016 varit tvungen att ta lån för driftshushållningen.

Bokslutet visar ett underskott redan fjärde året i följd. Nämnden har redan i tidigare års utvärderingsberättelser uppmanat staden att med det snaraste skrida till åtgärder för balansering av ekonomin. Investeringarna har varit för stora jämfört med årsbidragen. Staden har nu nya aktörer i ledande ställning och snabba åtgärder för en förbättring av ekonomin torde därmed kunna förväntas.

Verksamhet

En stor del av stadens ledande tjänsteinnehavare har bytts, vilket har stört verksamheten och rapporteringen till beslutsfattarna.

Målet att skapa ett "styrredskap" har inte förverkligats.

Stadens verksamhet borde kontinuerligt anpassas efter de förändrade förhållandena, t.ex. minskat befolkningsunderlag, den åldrande befolkningen, osv.

Järnvägens grundförbättringsprojekt bör fortsättningsvis hållas aktuellt och effektiveras.

Avdelningscheferna är ansvariga för den interna kontrollen inom sin avdelning. Bokslutet bör innehålla en redogörelse om hur den interna kontrollen genomförts. Genom intern kontroll säkerställs bl.a. faktureringens smidighet och inkassering av fordringar.

Uppföljningen och styrningen av köptjänster och egna arbeten bör effektiveras ytterligare.

Grundtrygghetsnämndens verksamhet är riskfylld. Verksamheten har för sin del försvårats av problemen med inomhusluften, som måste lösas.

Vårdtjänsternas framtid i staden är en utmaning.

Personalomsättningen och den stora andelen vikarier är fortsättningsvis mycket omfattande i synnerhet inom vårdarbetet. Man måste utreda orsaken till detta och ta fram lösningar på problemen.

Problemet med skillnaderna i mätningar av vattenförbrukningen bör åtgärdas; nya mätare skulle installeras senast under år 2016, men detta har uppenbarligen fortfarande inte förverkligats till alla delar. Dagvattenproblemet borde kartläggas; vad beror de största problemen på. Avloppsverket låter fortfarande rena alltför stora mängder dagvatten.

3.2.3 *Övriga iakttagelser*

Den interna kontrollen bör utvecklas vidare genom skolning.

Enligt Kommunförbundets direktiv bör stadsstyrelsen ge ett utlåtande till stadsfullmäktige om åtgärder som den vidtagit eller som den ämnar vidta med anledning av iakttagelser som framförts i utvärderingsberättelsen. Detta har dock fortsättningsvis inte skett till alla delar. Revisionsnämnden följer upp hur åtgärderna förverkligas. I samband med att anställda går i pension bör rekryteringsbehovet noggrant övervägas.

4. *Utvärderingssystem, förslag till förbättringar*

Bokslutshandlingen är årets viktigaste handling. Bokslutet är, förutom styrelsens rapport till fullmäktige, i synnerhet ansvarspersonernas rapport till styrelsen och fullmäktige över det gångna årets verksamhet och uppnådda mål. Därför bör ansvarspersonerna fortsättningsvis ägna allt mera uppmärksamhet åt uppgörandet av bokslutet, bokslutet bör få bättre utseende och läsbarhet, bl.a. borde alla avdelningar använda samma tabellmodell och texter av samma kvalitet och storlek.

Ekonomikansliet bör **i god tid** innan budgeten uppgörs ge avdelningarna direktiv och nödvändig handledning för att alla avdelningar skall kunna prestera utseendemässigt likadana bokslutshandlingar.

Bokslutet bör ge uppgifter om hur målen har förverkligats. Redan i utvärderingberättelser för flera tidigare år uppmanades, att förklaringar till betydande överskridningar eller underskridningar av anslag bör läggas till i bokslutet. Detta har dock fortfarande inte förverkligats till alla delar och vi uppmanar också igen att detta beaktas i kommande bokslut. Hur de centrala målen har förverkligats bör också föras fram i form av mätare utarbetade enligt samma modell. Mätare skall utvecklas vidare.

Nämnderna skall i god tid före årets sista sammanträde i fullmäktige framföra sina behov av tilläggsanslag och detta gäller även interna poster.

Bokslutet skall innehålla allmänna mål men också klara, i mån av möjlighet siffermässiga målsättningar för olika enheters verksamhet. En högklassig bokslutsberättelse ger revisionsnämnden en möjlighet att utvärdera huruvida uppsatta mål har nåtts.

5. Sammandrag

Utvärderingar av stadens verksamhet framförs i bokslutets verksamhetsberättelse, revisorernas rapporter och revisionsberättelsen. Utöver utvärderingarna i nämnda handlingar har vi vid utförandet av vår lagstadgade uppgift konstaterat, att verksamheten inte till alla delar följer kommunallagens anda. Bland annat ämnar man först nu inleda uppgörandet av stadens vision och kommunstrategi. Ekonomiplaner är inte i balans. Nivån på intern kontroll är inte tillräcklig. Tabblån över budgetens utfall måste hållas á jour för att man ska kunna ingripa i avvikelser och andra funktionsproblem snabbare.

Flera väsentliga uppgifter om kommunen, bl.a. resultaträkningen och balansräkningen i samband med bokslutet, har inte publicerats på det allmänna datanätet. I stadens lånestock har i textdelen tagits med endast det långfristiga främmande kapitalet, 3,9 milj. euro, 3 091 euro/invånare. Kortfristiga fordringar - kortfristigt främmande kapital utgör ca -2,09 milj. euro. Det främmande kapitalet utgör sammanlagt ca 6 milj. euro, m.a.o. 4 700 euro/invånare. Filernas läsbarhet borde förbättras. Fullmäktige borde skrida till snabba åtgärder för att tillrättalägga ovan nämnda missförhållanden.

6. Kommunallagens 84 §

Revisionsnämndens uppgift är att övervaka att den i 84 § stadgade skyldigheten att lämna redogörelse för bindningar iakttas och tillkännage redogörelserna för fullmäktige. Lagen trädde i kraft 01.06.2017 och skyldigheten att lämna redogörelse för bindningar inom 2 månader efter att ha blivit vald gäller vissa ledande tjänsteinnehavare och förtroendevalda. Detta ärende har nämnden varit tvungen att behandla vid varje sammanträde. Vi har sänt uppmaningar till vederbörande personer och bett stadsstyrelsen fästa uppmärksamhet vid detta missförhållande. Slutligen sände vi en blankett för att fyllas i och returneras. Trots allt detta saknas redogörelser, bl.a. har en nämndordförande underlåtit att iakttä sin skyldighet att lämna redogörelse.

Kaskö 29.5.2018

Erkki Nykänen
ordförande

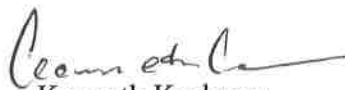
Ilkka Hovi
medlem

Erkki Virta
medlem

Ulla Pihl
medlem

Kenneth Karlsson
ersättare